

GLOSZY

Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 28.02.2023 r.

I KK 437/22¹

DOI:10.53024/9.2.50.2023

CZESŁAW P. KŁAK*

STRESZCZENIE

Glosa dotyczy dopuszczalności zmiany opisu czynu zarzuconego oskarżonemu i/lub jego kwalifikacji prawnej w wyroku nakazowym w kontekście ustawowych przesłanek orzekania w postępowaniu nakazowym. Autor wyraża pogląd, że taka zmiana jest możliwa, jeżeli nie wykracza poza granice skargi oskarżyciela oraz znajduje na podstawie zebranego w postępowaniu przygotowawczym materiału dowodowego. Jeżeli zachodzą wątpliwości dowodowe odnośnie do okoliczności czynu i winy oskarżonego to samo procedowanie w trybie nakazowym jest niedopuszczalne, a w konsekwencji sąd nie może wydać wyroku nakazowego. Jeżeli jednak materiał dowodowy pozwala na orzekanie w trybie nakazowym, to sąd może dokonać zmiany opisu czynu zarzuconego oskarżonemu i/lub jego kwalifikacji prawnej, ustawa procesowa nie wyklucza bowiem takiej możliwości.

Słowa kluczowe: wyrok nakazowy, przesłanki postępowania nakazowego, zmiana opisu czynu i jego kwalifikacji prawnej

W uzasadnieniu do glosowanego wyroku Sąd Najwyższy wyraził pogląd, iż „W postępowaniu nakazowym sąd nie może dokonywać zmian w opisie czynu lub w jego kwalifikacji, gdyż czyn przypisany oskarżonemu w wyroku nakazowym winien odpowiadać w pełni czynowi przyjętemu przez oskarżyciela w skardze”, dodając, iż

* Doktor habilitowany nauk prawnych, prof. UP, kierownik Katedry Prawa Karnego, Postępowania Karnego i Kryminologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, członek Trybunału Stanu, prokurator Prokuratury Krajowej, członek Rady Legislacyjnej przy Prezisie Rady Ministrów; ORCID: 0000-0002-2886-4770.

¹ LEX nr 3557861.

„orzekanie w postępowaniu nakazowym może nastąpić jedynie w sytuacji, gdy okoliczności czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości”. Podstawą swych tez Sąd Najwyższy uczynił art. 504 § 1 pkt 4 k.p.k. oraz 500 § 1 i 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego². Nie jest to stanowisko nowe. Wcześniej już Sąd Najwyższy pogląd taki zaprezentował, ale bez jakiegokolwiek uzasadnienia³. Także i wskazany pogląd, wyrażony w uzasadnieniu glosowanego wyroku, nie doczekał się uzasadnienia, choć przynajmniej powiązано go z zakresem orzekania w postępowaniu nakazowym. Próżno szukać również uzasadnienia tego poglądu w innych orzeczeniach Sądu Najwyższego⁴.

Warto odnieść się do wskazanych wyżej poglądów, albowiem dotyczą one kwestii fundamentalnej – po pierwsze, przesłanek pozytywnych postępowania nakazowego, o których mowa w art. 500 § 1 i 3 k.p.k. oraz po drugie zakresu orzekania sądu w postępowaniu nakazowym (czego wyrazem jest wyrok nakazowy). Sąd Najwyższy w uzasadnieniu glosowanego wyroku połączył te kwestie, przyjmując, że z przesłanki braku wątpliwości co do okoliczności czynu i winy oskarżonego (art. 500 § 3 k.p.k.) oraz orzekania wyłącznie na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w postępowaniu przygotowawczym (art. 500 § 1 k.p.k.) wynika, że sąd w postępowaniu nakazowym nie może dokonywać zmian w opisie czynu lub w jego kwalifikacji, albowiem czyn przypisany oskarżonemu w wyroku nakazowym winien odpowiadać w pełni czynowi przyjętemu przez oskarżyciela w skardze. Sąd orzekający w postępowaniu nakazowym jest zatem – w świetle rozumowania Sądu Najwyższego – bezwzględnie związany tak opisem czynu, jak i przyjętą przez oskarżyciela kwalifikacją prawną. Finalnie – jeżeli w tym zakresie sąd dostrzega potrzebę modyfikacji to nie może wydać wyroku nakazowego i powinien skierować sprawę do rozpoznania na zasadach ogólnych. Przyjęcie takiego stanowiska ma istotne znaczenie praktyczne – eliminuje bowiem możliwość orzekania w postępowaniu nakazowym. Brak uzasadnienia zaprezentowanego rozumowania Sądu Najwyższego wręcz zmusza do refleksji dogmatycznej.

Z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy nie można się zgodzić.

Po pierwsze, ustawodawca przyjął, że sąd może wydać wyrok nakazowy jedynie na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w postępowaniu przygotowawczym (art. 500 § 1 k.p.k.), co eliminuje możliwość prowadzenia w trybie nakazowym postępowania dowodowego przez sąd orzekający w sprawie. Ustawodawca nie przewidział możliwości usuwania wątpliwości natury faktycznej na posiedzeniu nakazowym, a założenie modelowe tego trybu szczególnego jest takie, że mogą w nim być rozpatrywane wyłącznie sprawy, w których nie występują wątpliwości natury

² Tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r. poz. 1375 ze zm. (dalej jako: k.p.k.).

³ Wyrok SN z 20.10.2022 r., I KK 295/22, LEX nr 3546231.

⁴ Zob. m.in. wyroki SN z 13.07.2023 r., IV KK 454/22, LEX nr 3582719; z 13.09.2017 r., IV KK 55/17, LEX nr 2401082; z 14.12.2016 r., III KK 452/16, LEX nr 2166382; z 21.07.2011 r., III KK 144/11, LEX nr 860609.

dowodowej⁵. Jak wskazano w piśmiennictwie, rozwiązanie, iż sąd w postępowaniu nakazowym orzeka na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w postępowaniu przygotowawczym, przy jednoczesnym założeniu, że nie jest konieczne przeprowadzenie rozprawy, powoduje, iż sąd orzeka wyłącznie na podstawie dowodów zgromadzonych i utrwalonych w postępowaniu przygotowawczym⁶. Ani z urzędu, ani na wniosek strony sąd dowodu w tym trybie szczególnym przeprowadzić nie może. Ocenia zatem zgromadzony w sprawie – na etapie dochodzenia – materiał dowodowy, który stanowi podstawę jego rozważań, a finalnie – rozstrzygnięcia. Postępowanie nakazowe jest szczególną instytucją prawa procesowego, której zastosowanie zostało przewidziane dla najbardziej oczywistych przypadków, gdy materiał dowodowy przedłożony z aktem oskarżenia jest tak jednoznaczny, że nie nasuwa żadnych wątpliwości co do winy osoby oskarżonej i okoliczności popełnienia przez nią zarzucanego czynu⁷. Czy ze wskazanej przesłanki wynika jednak, że sąd nie może inaczej opisać czynu zarzucanego oskarżonemu, czy też przyjąć jego innej kwalifikacji prawnej? Ustawodawca nie przyjął, że sąd orzekający w postępowaniu nakazowym nie może dokonać takiej modyfikacji – obowiązujący kodeks postępowania karnego nie zawiera w tym zakresie żadnego zakazu, nie ulega natomiast wątpliwości, że sąd procedujący na posiedzeniu nakazowym nie może uzupełnić postępowania dowodowego w sprawie. Jeżeli zmiana opisu czynu i jego kwalifikacji prawnej pozostawać będzie w łączności ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, oczywiście przy spełnieniu pozostałych przesłanek pozytywnych rozpoznania sprawy w tym trybie i braku przesłanek negatywnych, brak jest ustawowych przeszkód do wydania wyroku nakazowego. Art. 500 § 1 k.p.k. nie wprowadza ani związania sądu ustaleniami faktycznymi oskarżyciela, ani też nie pozbawia go możliwości dokonania samodzielnej oceny prawnej zarzucanego czynu (zarzucanych czynów), eliminując – jedynie – dopuszczalność przeprowadzenia na etapie sądowym dowodów. Oczywiście, w sytuacji gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynikać będzie podstawa do zmiany opisu czynu i/lub jego kwalifikacji prawnej, a jednocześnie niezbędne będzie uzupełnienie postępowania dowodowego, to sąd wyroku nakazowego nie może wydać. Będzie to jednak wynikało nie z tego, że nie może owego opisu i/lub kwalifikacji prawnej zmienić, lecz z tego, że dowody zgromadzone w dochodzeniu nie będą pozwalać na przyjęcie, że nie zachodzi konieczność przeprowadzenia rozprawy, a okoliczności czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości. Jeżeli materiał dowodowy zgromadzony w dochodzeniu będzie zupełny, tj. nie będzie wymagał uzupełnienia, sąd może rozpoznać sprawę w postępowaniu nakazowym, przy założeniu spełnienia pozostałych warunków do wydania wyroku nakazowego, a w tym władny jest do dokonania oceny dowodów, w ramach

⁵ Cz. Kłak, *Postępowanie nakazowe w polskim procesie karnym a ochrona praw człowieka*, Warszawa 2008, s. 190.

⁶ Z. Wrona, *Postępowanie nakazowe w polskim procesie karnym*, Warszawa 1997, s. 92.

⁷ Wyrok SN z 27.04.2021 r., V KK 374/20, LEX nr 3170925.

samodzielności jurysdykcyjnej (art. 8 § 1 k.p.k.) i w granicach określonych w ustawie (art. 7 k.p.k.). Nie można utożsamiać orzekania na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w postępowaniu przygotowawczym (w dochodzeniu) z brakiem możliwości innego ujęcia czynu zarzucanego oskarżonemu i/lub jego kwalifikacji prawnej. Art. 500 § 1 k.p.k. wyznacza ramy orzekania w zakresie dowodowym, ale to sąd wydający wyrok nakazowy określa, jaki czyn na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w postępowaniu przygotowawczym należy przypisać oskarżonemu, nie mogąc przy tym wyjść poza granice skargi (art. 14 § 1 k.p.k.). Jak trafnie wskazano w orzecznictwie, zgodnie z uregulowaną w art. 14 § 1 k.p.k. zasadą skargowości ramy postępowania jurysdykcyjnego są określone przez zdarzenie historyczne opisane w akcie oskarżenia, a nie poprzez poszczególne elementy tego opisu. Zatem zasada ta nie ogranicza sądu w ustaleniach wszystkich cech faktycznych tego zdarzenia oraz w zakresie oceny prawnej rozpoznawanego czynu. W konsekwencji sąd nie jest związany ani szczegółowym opisem czynu zawartym w akcie oskarżenia, ani kwalifikacją prawną nadaną temu czynowi przez oskarżyciela⁸. Sąd Najwyższy jednoznacznie wskazał, że opis czynu (podobnie jak i kwalifikacja prawna) wskazany w akcie oskarżenia nie wiąże sądu. Jest to jedynie swego rodzaju „propozycja” prokuratora (szerzej: oskarżyciela – Cz.P. Kłak), skoro sąd może dokonać zmian opisu czynu (i kwalifikacji prawnej) w porównaniu do czynu zarzucanego. Kluczowe jest tylko, aby utrzymał się w zakresie wyznaczonym granicami oskarżenia. Granice oskarżenia zostaną utrzymane, gdy sąd, rozstrzygając w wyroku, pozostał na płaszczyźnie tożsamego zdarzenia historycznego, które stanowiło przedmiot skargi⁹. Nie budzi również wątpliwości pogląd, że nie stanowi wyjścia poza granice oskarżenia i związane z tym naruszenie zasady skargowości dokonanie w toku przewodu sądowego odmiennych niż przyjęte w zarzucie ustaleń faktycznych co do tego samego zdarzenia, np. w zakresie daty, czy okresu popełnienia czynu. W wypadku poczynienia innych ustaleń co do czasu popełnienia czynu, dla zachowania tej tożsamości niezbędne jest wyłącznie wykazanie niezmienności podmiotu czynu, przedmiotu ochrony, a także tożsamość osoby pokrzywdzonej¹⁰. Art. 500 § 1 k.p.k. nie wprowadza odstępstwa od zasady skargowości w polskim procesie karnym we wskazanym powyżej rozumieniu. Pamiętać należy, że w postępowaniu nakazowym stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu zwyczajnym, jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej (art. 500 § 2 k.p.k.). Żaden przepis ustawy procesowej, dotyczący postępowania nakazowego, nie wyklucza wyraźnie możliwości zmiany opisu i/lub kwalifikacji prawnej czynu przez sąd orzekający w postępowaniu nakazowym. Nie można przy tym przyjąć, że w sytuacji, gdy sąd dostrzeże taką możliwość, to w każdym przypadku zachodzi konieczność

⁸ M.in. wyrok SA w Lublinie z 07.02.2022 r., II AKa 124/21, LEX nr 3334493.

⁹ M.in. postanowienie SN z 07.10.2020 r., V KK 358/19, LEX nr 3080574.

¹⁰ M.in. wyrok SA w Warszawie z 18.10.2018 r., II AKa 402/17, LEX nr 2581120.

przeprowadzenia rozprawy. Niewątpliwie ustawa wiąże brak konieczności przeprowadzenia rozprawy z kompletnością materiału dowodowego zgromadzonego w postępowaniu przygotowawczym (arg. *ex art.* 500 § 1 k.p.k.), ale nie zastrzega, że inny opis czynu i/lub jego kwalifikacji prawnej determinuje konieczność rozpoznania sprawy na rozprawie. Jeżeli materiał dowodowy pozwala na orzekanie w tym trybie szczególnym, a więc spełnia wymóg zupełności, a nie zachodzi konieczność samodzielnego przeprowadzenia postępowania dowodowego przez sąd, to z tego punktu widzenia nie zachodzi konieczność przeprowadzenia rozprawy. Jeżeli materiał dowodowy zebrany w dochodzeniu pozwala na inny opis czynu (np. bardziej dokładny), czy też przyjęcie innej kwalifikacji prawnej czynu, ale w ramach tego samego zdarzenia historycznego. Można wręcz stwierdzić, że z brzmienia art. 500 § 1 k.p.k. wynika, iż sąd nie może wyjść poza materiał dowodowy zgromadzony w postępowaniu przygotowawczym, ale już ocena skargi z punktu widzenia tego materiału dowodowego nie podlega ograniczeniom i sąd dysponuje ustawową swobodą ustalenia tego, co z przedłożonego mu materiału dowodowego wynika. Celem ustawodawcy nie było związanie sądu opisem czynu i/lub jego kwalifikacją prawną, ale wyłączenie możliwości samodzielnego przeprowadzania postępowania dowodowego przez sąd, co służyć ma uproszczeniu i przyspieszeniu postępowania w danej sprawie. Sprzeczne z tym założeniem byłoby przyjęcie, że możliwość zmiany opisu i/lub kwalifikacji prawnej czynu zarzuczonego oskarżonemu, w sytuacji gdy znajduje to pełne uzasadnienie w zgromadzonym w postępowaniu przygotowawczym materiale dowodowym (a więc gdy spełnia wymóg, o którym mowa w art. 500 § 1 k.p.k.), powoduje konieczność rozpoznania sprawy na zasadach ogólnych. Tak będzie tylko wtedy, gdy jednocześnie niezbędne będzie przeprowadzenie rozprawy, ale nie w każdym przypadku. Sąd, orzekając w granicach skargi oskarżyciela, czyni to także w postępowaniu nakazowym, przy w tym trybie ustawodawca nie dopuszcza możliwości jej weryfikacji poprzez samodzielne postępowanie dowodowe. To konieczność jego przeprowadzenia – bez względu na przyczynę – eliminuje możliwość wydania wyroku nakazowego, a przecież nie zawsze (nie w każdym przypadku) należy przeprowadzić postępowanie dowodowe, aby zmienić opis czynu i/lub jego kwalifikację prawną. Skoro zaś może się to odbyć bez dowodzenia na etapie sądowym, to nie można mówić o naruszeniu art. 500 § 1 k.p.k. Na marginesie należy wskazać, że zgodnie z art. 504 § 1 pkt 4 k.p.k. wyrok nakazowy powinien zawierać dokładne określenie czynu przypisanego przez sąd oskarżonemu, ze wskazaniem zastosowanych przepisów ustawy karnej. Z przepisu tego nie wynika – w powiązaniu z art. 500 § 1 k.p.k. – zakaz zmiany przez sąd wydający wyrok nakazowy opisu czynu i/lub jego kwalifikacji prawnej. W piśmiennictwie trafnie wskazano, że zmiany w porównaniu z opisem czynu zarzuczonego muszą wynikać w sposób niebudzący wątpliwości z materiałów zgromadzonych w postępowaniu przygotowawczym, czyli wiązać się z wyraźnym nieprawidłowym potraktowaniem danej okoliczności, czy

np. kwalifikacji przez oskarżyciela, wskazując przy tym, że można np. zmienić datę czynu, gdy jednoznacznie wynika ona z dowodów, a została błędnie podana w akcie oskarżenia, czy też zmienić kwalifikację przy prawidłowym i niezmiennym opisie tego zachowania, niewłaściwie tylko zakwalifikowanym przez oskarżyciela¹¹. Z art. 504 § 1 pkt k.p.k. wcale nie wynika, że sąd nie może zmienić opisu czynu i/lub jego kwalifikacji prawnej – jak sugeruje Sąd Najwyższy w glosowanym wyroku – lecz jedynie, że elementy w nim wskazane muszą znaleźć się w każdym wyroku, zaś z art. 500 § 1 k.p.k. wynika, że czyn przypisany oskarżonemu musi znajdować pełne odzwierciedlenie w zgromadzonym w sprawie, na etapie postępowania przygotowawczego, materiale dowodowym. Wykładnia art. 501 § 1 k.p.k. w łączności z art. 504 § 1 pkt 4 k.p.k. nie uprawnia zatem do wniosku, że w postępowaniu nakazowym sąd nie dysponuje możliwością zmiany opisu i/lub kwalifikacji prawnej czynu zarzucanego oskarżonemu.

Po drugie, nie można twierdzić, że z przesłanki, iż sąd może wydać wyrok nakazowy, jeżeli na podstawie zebranych dowodów okoliczności czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości (art. 500 § 3 k.p.k.), wynika, że sąd orzekający w postępowaniu nakazowym nie może zmienić opisu i/lub kwalifikacji prawnej czynu zarzucanego oskarżonemu. Wskazana przesłanka pozytywna postępowania nakazowego (a zatem także i wydania wyroku nakazowego) odnosi się do podstawy dowodowej, na co trafnie zwrócono uwagę w piśmiennictwie¹². W piśmiennictwie szczegółowej analizie poddano istotę, charakter i zakres tej przesłanki¹³. Z punktu widzenia niniejszych rozważań istotne jest to, że nie można uznać, iż wskazane wątpliwości zachodzą w każdym przypadku, gdy sąd dostrzeże podstawę do zmiany opisu i/lub kwalifikacji prawnej czynu. Taka zmiana nie musi bowiem oznaczać, że zachodzą wątpliwości odnośnie do okoliczności czynu i winy oskarżonego w rozumieniu art. 500 § 3 k.p.k. W przepisie tym bowiem jest mowa o tym, że „na podstawie zebranych dowodów” nie mogą zachodzić wątpliwości odnośnie do okoliczności czynu i winy oskarżonego, co nie wyklucza innego niż przyjął oskarżyciel opisanie czynu oskarżonego i/lub jego kwalifikacji prawnej, byleby tylko odbyło się do właśnie „na podstawie zebranych dowodów”. Wskazana przesłanka dowodowa obliuguje sąd po pierwsze, do orzekania na podstawie dowodów z postępowania przygotowawczego, a po drugie, do oceny, czy zebrany materiał dowodowy pozwala na przyjęcie, że okoliczności czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości, przy czym chodzi tu o czyn rozumiany jako zdarzenie historyczne, a nie jako czyn opisany przez oskarżyciela. Przy orzekaniu w postępowaniu

¹¹ T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania karnego oraz ustawa o świadku koronnym. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 1042; zob. również: R.A. Stefański, *Postępowanie nakazowe w znowelizowanym kodeksie postępowania karnego*, „Prokuratura i Prawo” 2003, nr 7-8, s. 18; B. Skowron, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. D. Dudka, Warszawa 2020, teza 4 do art. 504 i cytowane tam piśmiennictwo; Cz. Kłak, *op. cit.*, s. 249; Z. Wrona, *op. cit.*, s. 98.

¹² M.in.: E. Kruk, *Postępowanie nakazowe*, [w:] *System Prawa Karnego Procesowego*, t. 14, *Tryby szczególne*, red. F. Prusak, Warszawa 2015, s. 436; Z. Wrona, *op. cit.*, s. 72.

¹³ Zob. m.in. Cz. Kłak, *op. cit.*, s. 70-79.

nakazowym wątpliwości nie może budzić nie tylko zasadnicza kwestia sprawstwa określonego czynu przez daną osobę, ale również wszelkie inne okoliczności, które są istotne dla właściwej oceny prawnokarnej czynu będącego przedmiotem osądu, w tym czasokres popełnienia przestępstwa¹⁴. Pamiętać jednak należy, że owe „niebudzenie wątpliwości” odnosi się do zebranego w postępowaniu przygotowawczym materiału dowodowego, który wyznacza ramy orzekania – z punktu widzenia dowodowego – w wyroku nakazowym. Jeżeli sąd odmiennie niż oskarżyciel oceni zebrany w sprawie materiał dowodowy, ale orzeka w jego granicach i nie zachodzi konieczność przeprowadzenia uzupełniającego postępowania dowodowego, to po pierwsze, nie można mówić o braku przesłanki dowodowej do orzekania w trybie nakazowym, a po drugie – nie można pozbawić sądu prawa do oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w granicach skargi oskarżyciela. Wątpliwość odnośnie do opisu czynu i/lub kwalifikacji prawnej czynu zarzuconemu oskarżonemu przez oskarżyciela nie jest tożsama z brakiem spełnienia przesłanki, o której mowa w art. 500 § 3 k.p.k. Oskarżyciel może bowiem błędnie opisać prawidłowo ustalony czyn, jak również przyjąć jego błędną kwalifikację, mimo przeprowadzenia wszystkich niezbędnych dowodów. W takim przypadku nie zachodzi wątpliwość odnośnie do okoliczności czynu, czy też winy oskarżonego, lecz wątpliwe są wnioski oskarżyciela i sąd ma prawo je odrzucić i przyjąć własne, oparte na rzetelnej analizie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Co istotne, zmiana opisu i/lub kwalifikacji prawnej czynu zarzuconego oskarżonemu może odbyć się bez konieczności przeprowadzenia własnego (przez sąd) postępowania dowodowego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego (przywołany już wyrok z 20.10.2022 r., I KK 295/22) zmiana opisu czynu w stosunku do aktu oskarżenia utożsamiana jest z przeprowadzeniem postępowania dowodowego przez sąd, ale jak już wskazano powyżej, są takie przypadki, w których, aby tego dokonać, nie trzeba przeprowadzić żadnego postępowania dowodowego. Jeżeli taka konieczność się pojawi, to w ogóle rozważania o opisie czynu i/lub kwalifikacji prawnej czynu nie mogą być czynione, w pierwszej kolejności należy bowiem w sposób niebudzący wątpliwości ustalić stan faktyczny.

W świetle powyższych uwag nie można uznać, że „W postępowaniu nakazowym sąd nie może dokonywać zmian w opisie czynu lub w jego kwalifikacji, gdyż czyn przypisany oskarżonemu w wyroku nakazowym winien odpowiadać w pełni czynowi przyjętemu przez oskarżyciela w skardze”, jak przyjął to Sąd Najwyższy. Ustawa takiego wymogu wyraźnie nie formułuje, nie można go również wyinterpretować z przepisów prawa procesowego, które wskazano w uzasadnieniu przytoczonego poglądu. Sąd orzekający w postępowaniu nakazowym nie jest związany opisem czynu i/lub kwalifikacją prawną przyjętą przez oskarżyciela, tj. ustawodawca nie uzależnił możliwości wydania wyroku nakazowego od „pełnej” zgodności czynu zarzuconego

¹⁴ Zob. m.in. wyrok SN z 19.04.2011 r., IV KK 91/11, LEX nr 794518; wyrok SN z 07.03.2012 r., II KK 30/12, LEX nr 1165241.

oskarżonemu i czynu mu przypisanego. Takie rozumowanie wypacza sens postępowania nakazowego, jest sprzeczne z jego założeniami i istotą, a dodatkowo – pozbawia sąd orzekający w sprawie możliwości wydania wyroku skazującego (a takim jest wyrok nakazowy), gdy w świetle zebranego w postępowaniu przygotowawczym materiału dowodowego jest to w pełni uzasadnione, tylko dlatego, że niezbędna jest zmiana opisu czynu i/lub jego kwalifikacji prawnej, ale bez wychodzenia poza ustalenia poczynione na etapie przygotowawczym. Wykładnia przyjęta przez Sąd Najwyższy ma charakter formalistyczny, zachowawczy, nie uwzględnia dorobku doktryny prawa karnego procesowego. Oczywiście Sąd Najwyższy może poglądów tych nie podzielić, ale warto, aby poglądy te znał i się do nich odniósł, skoro przyjmuje całkowicie odmienne stanowisko. Sąd Najwyższy nie może funkcjonować w oderwaniu od dorobku nauki i mocą jedynie swego autorytetu wyrażać określone poglądy, i to w dodatku bez żadnego uzasadnienia. Warto wskazać, że sam Sąd Najwyższy wskazał, że postępowanie nakazowe zastrzeżone zostało zatem do najbardziej oczywistych przypadków jednoznaczności dowodowej sprawy co do okoliczności czynu i winy oskarżonego¹⁵. Jednoznaczność ta nie jest determinowana stanowiskiem (poglądem) oskarżyciela – a więc przyjętym w akcie oskarżenia opisem czynu i/lub jego kwalifikacją prawną, lecz zebrany przez niego materiałem dowodowym.

Gloss to the judgment of the Supreme Court of February 28, 2023 I KK 437/22

SUMMARY

The gloss concerns the admissibility of changing the description of the act alleged against the defendant and/or his legal qualification in the penal order in the context of the statutory prerequisites for adjudication in penal order proceedings. The author expresses the view that such a change is possible if it does not go beyond the limits of the prosecutor's complaint and is based on the evidence collected in the preparatory proceedings. If there are evidentiary doubts as to the circumstances of the act and the guilt of the accused, the same proceedings in the order for payment procedure are inadmissible, and consequently the court may not issue a penalty order. However, if the evidence allows for adjudication in the prescriptive mode, the court may change the description of the act alleged against the accused and/or his legal classification, as the procedural law does not rule out such a possibility.

Keywords: penal order, prerequisites for penal order proceedings, change of the description of the act and its legal qualification

¹⁵ M.in. wyrok SN z 11.01.2022 r., III KK 500/21, LEX nr 3342309.